

**Pr. lect. univ. dr. Costel Toma,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Abstract: *All stages of history, both Antiquity and the Middle Ages and the Renaissance, but especially the period of modernity, have known terrible episodes of violence, wars, conflicts and tragedies. In all Empires and in all religions of the world the phenomenon of violence is found between peoples, ethnic groups, provinces, aristocracies, nobles and slaves. Political, philosophical, literary, theological texts include, equally, the drama of this scourge of violence, even from the most sacred human space, that of the family. The Jewish texts of the Old Testament outline and reflect the limited value of all goods, placing above all these temporal values the very life of man. Thus, the need for its defense and preservation, imposing it through the 6th commandment of the Decalogue: “thou shalt not kill”. The Old Testament biblical writings show us models of thinking and doing embodied through the way of manifestation of the personalities that make up the holy history. A sentence earlier, in the Decalogue, we find the imperative to honor the father and the mother. The care and concern for the parents is included in the 5th commandment, through the words: “Honor your father and your mother, that it may be well with you”. live many years on the land that the Lord your God will give you” (Isa. 20, 12). So, the prohibition to kill becomes the official civil and sacramental imperative of the entire legislative body of humanity can also be found in the Law of Talion from the text of Exodus, chapter 21. “If two men fight and strike a pregnant woman and she abandons the child or without any other injury, the guilty party shall submit to the compensation that the husband of the woman will demand and he he will have to pay according to the DECISION OF THE JUDGES (Exodus, 21, 22), “and for any other injury, then he must pay soul for soul, eye for eye, tooth for tooth, hand for hand, foot for foot...” Exodus, 21, 23-24). Talion’s law “an eye for an eye, a tooth for a tooth, death for death...” – applicable to any bodily injuries introduces the idea of compensation: the one who causes an evil must suffer the same evil, having mainly a preventive purpose, to prevent the commission other facts of the same kind.*

Keywords: *Violence, protection, philanthropy, legislation, old age, care, support, help, God, people, love.*

Cauzele violenței

Factorii care explică amploarea fenomenului de violență în familie și asupra persoanelor în vârstă sunt de o vastă complexitate, de natură socială, psihologică, morală, genetică, economică, etc. Specialiștii care cercetează acest domeniu (Criminologii¹) condiționează fenomenul infracțional de factori de mai mică sau mai mare diversitate, grupându-i în factori ce țin de personalitatea individului²:

- *factori endogeni*³ – fundamentul psiho-somatic al individului;
- *factori exogeni*⁴ – care au explicații în mediul în care trăiește individul, valorile etice și morale, integrarea socială și perspectivele dezvoltării ulterioare a propriei personalității în raport cu societatea;
- *determinarea multicauzală* – în care factorii endogeni, bio-psihici și exogeni, economici, sociali, culturali etc., se află într-o corelație reciprocă. Fără a nega acest caracter multifactorial, teoriile *etiologice* moderne se axează pe studierea fiecărei categorii de factori, considerându-i la fel de importanți⁵.

Jean Pinatel, promotorul *teoriei personalității criminale*⁶, în explicarea cauzelor violenței pornește de la ideea că devianța comportamentală este rezultatul conflictului dintre individul marcat de anumite particularități psihice și anturajul în care trăiește. Componentele nucleului personalității criminale sunt legate de factori precum egocentrismul, labilitatea psihică, agresivitatea, frustrarea, instabilitatea și indiferența afectivă⁷.

1. Augustin UNGUREANU, *Prelegeri de criminologie*, Fundația pentru Cultură și Știință „Moldova”, Iași, Editura Cugetarea, 1999, pp. 151-154.

2. Narcis GIURGIU, *Elemente de criminologie*, Editura Fundației „Chemarea” Iași, 1992, p. 123; Noela ROTARIU, Ionel ROTARIU, *Violența domestică în dreptul penal român*, Editura Priceps Edit, Iași, 2005, p. 34.

3. Mioara PETCU, *Delincvența, repere psihosociale*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1999, p. 86.

4. M. PETCU, *Delincvența, repere psihosociale*, pp. 86-87.

5. Valeriu CIOCLEI, *Mobilul în conduita criminală*, Editura All Beck, București, 1999, p. 97.

6. Tudorel BUTOI, Nicolae MITROFAN, Vasile ZDENGHEA, *Psihologie judiciară*, Editura Șansa SRL, București, 1992, pp. 86-87; Noela ROTARIU, Ionel ROTARIU, *Violența domestică în dreptul penal român*, p. 35.

7. V. CIOCLEI, *Mobilul în conduita criminală*, p. 113.

Concepția *antropologică* (al cărei reprezentant de seamă este Lombroso, care a și dezvoltat teoria *criminalului înăscut*, determinat ereditar să săvârșască acte antisociale⁸) leagă actul violent de o

„stare de predispoziție specifică spre crimă, condiționată de anumite instigări exterioare, ce rămân sub pragul ce operează asupra majorității oamenilor”⁹.

La sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, atenția antropologilor s-a deplasat spre o determinare genetică¹⁰, susținând că existența cromozomului XYY (cromozomul crimei) poate conduce la retardarea mintală și la comportamente deviante. Subiecții care prezintă această anomalie de la cariotipul normal sunt predispuși să comită diverse fapte, de la furt la agresiune, observându-se o prevalență spre agresiuni sexuale¹¹.

Un alt factor, care nu trebuie neglijat atunci când abordăm cauzele fenomenului de violență, îl reprezintă însăși *legislația* care incriminează și sancționează anumite comportamente umane.

Nu în ultimul rând, nu trebuie ignorat factorul social, singurătatea, izolarea, vulnerabilitatea. Există o teorie socială a îmbătrânirii elaborată de specialiști în domeniu și sociologi, care surprinde un număr de 7 trepte. Acestea sunt: *teoria activității*, *teoria rolului*, *teoria dezangajării* (Achembaum și Bergston, în 1994), *teoria continuității*, *teoria etichetării*, *teoria stratificării vârstei*, *teoria schimbării sociale*¹².

Dacă restrângem fenomenul doar la de violența *manifestată în mediul familial*, unde victimele și agresorii sunt uniți printr-o legătură de rudenie, vom descoperi o cauzalitate multiplă:

- mutațiile intervenite în societate în ultimii ani;
- exodul rural;
- izolarea multor tineri de factorii de influențare pozitivă;

8. M. PETCU, *Delincvența, repere psihosociale*, pp. 88- 92.

9. V. CIOCLEI, *Mobilul în conduita criminală*, p. 100.

10. T. BUTOI, N. MITROFAN, V. ZDENGHEA, *Psihologie judiciară*, pp. 24-27.

11. V. CIOCLEI, *Mobilul în conduita criminală*, p. 103.

12. Dr. Bogdan CONSTANTIN, *Abuzul și violența asupra persoanelor vârstnice*, ePublishers, București, 2016, p. 74.

- reducerea rolului educativ al familiei¹³ și al școlii;
- ignorarea normelor morale¹⁴;
- prelungirea stării de provizorat în multe domenii de activitate;
- nesoluționarea la timp a stărilor conflictuale;
- consumul de băuturi alcoolice și droguri;
- scăderea gradului de ocupare a timpului liber etc¹⁵.

Violența domestică (în special conduita violentă a soțului împotriva soției) a reprezentat principalul motiv de divorț în peste 70% din cazuri¹⁶; 23,4% dintre femei au fost agresate verbal de către partenerii lor; 10% au suferit abuzuri fizice și 1,8% abuzuri sexuale¹⁷.

Încercând să răspundă la întrebarea: de ce o victimă rămâne sau părăsește o relație de cuplu în care este supusă violenței, cercetătorii au identificat 3 factori esențiali care contribuie decisiv la decizia de a rămâne într-o astfel de relație, și anume: 1. dependența financiară; 2. factorii psihologici; și 3. răspunsul Poliției la plângerile privind violența în familie¹⁸.

Toate etapele istoriei, Antichitatea, Evul Mediu și Renașterea, dar mai ales perioada modernității, au cunoscut teribile episoade de violență, răboaie, conflicte și tragedii. În toate Imperiile și în toate religiile lumii se regăsește fenomenul de violență între popoare, etnii, provincii, aristocrați, nobili și sclavi.

13. Svetlana Rusnac, *Psihologia dreptului*, Editura ARC, Chișinău, 2000, pp. 203-207.

14. Hans Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 82; N. ROTARIU, I. ROTARIU, *Violența domestică în dreptul penal român*, p. 36.

15. Tiberiu MEDEANU, *Crima și Criminalul*, Editura Lumina Lex, București, p. 41.

16. Informații oferite de Institutul de Cercetare și Prevenirea Criminalității, în anul 1994, a se vedea N. ROTARIU, I. ROTARIU, *Violența domestică în dreptul penal român*, p. 40.

17. Aurora LIICEANU, *Violența umană: o neliniște a societății contemporane*, în: A. NECULAU (ed), *Violența. Aspecte psihologice*, Editura Polirom, Iași, 2003, pp. 47-48.

18. Gabriela GROZA, *Psihologia aplicată în procesul penal*, Universul Juridic, București, 2019, p. 251

B. Aspecte ale violenței în familie menționate în Vechiul Testament

Texte politice, filosofice, literare, teologice cuprind, deopotrivă, drama acestui flagel al violenței, chiar din cel mai sacru spațiu uman, acela al familiei.

Textele Vechiului Testament conturează și reflectă valoarea limitată a tuturor bunurilor, punând mai presus de toate aceste valori temporare însăși viața omului, a cărei apărare și conservare o impune porunca a VI-a a *Decalogului*: „*Să nu ucizi!*”¹⁹. Cu o frază mai înainte, în *Decalog* se întâlnește imperativul cinstirii tatălui și a mamei. Grija și preocuparea pentru părinți este cuprinsă în porunca a V-a, prin cuvintele: „*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeuul tău ți-l va da ție!*” (Iș 20:12). Deci, interdicția de a ucide devine imperativul civil și sacramentul oficial al întregului corpus legislativ al umanității. Acest principiu al nonviolenței se regăsește și în *Legea Talionului*, din textul cărții *Ieșirea*, cap. 21:

„*De se vor bate doi oameni și vor lovi o femeie însărcinată și aceasta va lepăda copilul său fără altă vătămare, să se supună cel vinovat la despăgubirea ce o va cere bărbatul femeii și el va trebui să plătească potrivit cu hotărârea judecătorilor*” (Iș 21:22),

„*iar de va face altă vătămare, atunci să plătească suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior...*” (Iș 21:23-24). *Legea Talionului* „*ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, moarte pentru moarte...*”, aplicabilă oricăror leziuni corporale, introduce ideea de compensație: cel care provoacă un rău să sufere tot atâta rău²⁰, având în principal un scop preventiv, de preîntâmpinare a săvârșirii altor fapte de același fel.

Fratricidul, prin uciderea lui Abel de către fratele său *Cain*, reprezintă avanpremieră manifestărilor violente care va determina instituirea, ulterior, a unor norme de conduită antiviolență. Cain, creionat ca

19. Eugeniu Safta ROMANO, *Arhetipuri juridice în Biblie*, Editura Polirom, Iași, 1997, p. 173.

20. Ion DOBRINESCU, *Infrațiuni contra persoanei*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987, p. 11.

un trufaș, răzvrătit și mândru²¹, îl ucide pe fratele său Abel (Fc 4:8) considerat a fi desăvârșit într-o lume în care nimic nu e perfect²². Acesta ar fi primul episod de violență domestică. Apoi, din cauza creșterii violenței în rândul oamenilor, Dumnezeu instituie, prin Moise, o serie de norme, consemnate în Levitic, prin care este interzisă violența, fie ea verbală, fie fizică, între membrii familiei.

Un alt episod edificator, ce evidențiază violența din familie, cuprins în paginile Vechiului Testament, este vânzarea lui *Iosif* de către frații săi, relatat în capitolul 37 din Facere.

„Iar ei, văzându-l de departe, până a nu se apropia de ei, au început a unelti asupra lui, ca să-l omoare. Și au zis unii către alții: Iată, visătorul acela de vise vine! Haidem să-l omorâm! [...]“ (Fc 37:18-20).

Însă cu câteva versete mai jos, aflăm că Iuda, unul din cei 11 frați ai lui Iosif, a spus către ceilalți frați: „Haidem să-l vindem Ismaeliților acestora, neridicându-ne mâinile asupra lui, pentru că e fratele nostru și trupul nostru“ (Fc 37:27).

Altă relatare este cea din Judecători, capitolul 11, unde aflăm despre alungarea lui *Ieftae* de către frații săi vitregi, pentru ca acesta să nu aibă parte de moștenirea din partea tatălui. Galaad, care avea un fiu cu numele *Ieftae*, fiul unei desfrânate, după ce s-a recăsătorit, a mai avut fii. Aceștia din urmă, după ce au crescut mari, au spus lui *Ieftae*, fratele lor: „Tu nu ești moștenitor în casa tatălui nostru, pentru că ești feciorul unei alte femei“. Atunci *Ieftae* a fugit de frații săi și a trăit în ținutul Tob“ (Jd 11:2-3).

De amintit este și cunoscuta odisee din viața proorocului *David* și tensiunile ce au fost în familia regelui Saul. După ce David a devenit ginerele regelui Saul, acesta a început să-l urască pentru vitejia și înțelepciunea Sa. În I Regi, capitolul 19, este relatat un episod al încercării lui Saul de a ucide pe David. „Atunci a zis Saul către Ionatan, fiul său și către toate slugile sale, să ucidă pe David [...]“ (1 Rg 19:1). Și numai după puțin timp, Saul încearcă să-l ucidă pe David, de data aceasta cu o suliță.

21. Fernand COMTE, *Marile figuri ale Bibliei*, Editura Humanitas, București, 1992, p. 54

22. F. v, *Marile figuri ale Bibliei*, p. 11.

„Atunci Saul a vrut să pișorească cu sulița pe David de perete, însă David s-a ferit de Saul și sulița s-a înfipt în perete; apoi David a fugit în noaptea aceea și a scăpat“ (1 Rg 19:10).

Pilda *Fiului risipitor*, de asemenea, surprinde acest viciu sau această patimă a violenței în familie. Când fratele cel mare a auzit de revenirea celui mai mic „s-a mâniat și nu voia să intre [...]“ (Lc 15:28). Reacția a fost și mai concretă la întâlnirea cu tatăl lor. Fratele cel mare, din considerente materiale, legate de moștenire și de avere, îi face o analiză economică tatălui său, prin care îi expune faptul că el s-a reținut de la petreceri cu prietenii lui și nu s-a bucurat prin sacrificarea vreunui ied; i-a slujit cu devotament toată viața tatălui său, nepermițându-și vreo atitudine de evadare și nici nu a călcat vreo directivă sau poruncă a tatălui său. Prin ce spune fratele mai mare, trădează că această stare pentru el a fost o suferință. El iese din logica unei rânduiei, devenite tradiție și începe să nu mai înțeleagă logica unui comportament al concilierii, al iertării și al refacerii legăturii dintre membrii familiei prin gesturi de bunătate, de iertare și de îngăduință. Această expresie: „Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngărașat“ (Lc 15:30), reflectă limita și barierele unei mentalități în care nu se admite revenirea și restaurarea unui om, care mai are și același sânge. Acest lucru nu înseamnă că tatăl din parabolă preferă un comportament ca acela al fiului risipitor. Dar tatăl știe că lucrurile și supunerea și rigorile și abținerea nu sunt mai importante decât salvarea și restaurarea sufletului unui om. Tatăl preferă unele aspecte din comportamentul fiului cel mare: seriozitatea, munca asiduă, relațiile sociale corecte, echilibrul și dăruirea pentru binele casei, dar respinge lipsa de compasiune și lipsa de iubire și lipsa capacității de a ierta. Tatăl preferă o atitudine de bunăvoință și de acoperire a unor pierderi și cheltuieli zadarnic făcute de fiul cel mic, preferă organizarea unei sărbători, cu importante cheltuieli simbolice, se bucură de fiul său și poruncește o listă întreagă de evenimente pentru acest moment; însă numai el știe dezastrul provocat de fiul risipitor și înaintea cerului, și pentru propriul suflet. Și evaluează această condiție fiind drept moarte, adică l-a considerat ca pe un om lipsit de capacitatea de a mai putea trăi, fără bunăvoința și iertarea venite din partea sa. El știe că prin această sărbătoare se elogiaza viața și nu se

plânge de vreo risipă tocmai pentru a marca această renaștere și revenire în sânul familiei a celui străin, pierdut și mort.

Sfântul Vasile cel Mare chiar atrage atenția unui episcop, în ce privește educația copiilor care nu se face cu destulă căldură și condamnă prea marea rigoare și dorința obsesivă a părinților ca fiii lor să meargă, aproape forțați, pe un drum în care adevăratele valori ale creștinismului lipsesc. El scrie lui Atanasie, tatăl episcopului Atanasie, în anul 368, în *Epistola 24*, următoarele:

„De aceea, îndrumările pe care vrei să le dai acum fiilor tăi nu trebuie să le prezinți în cuvinte, căci e multă vreme de când îi înveți, întrucât ești doar tatăl lor, așa încât nu trebuie să ai față de ei numai atenția firească, pe care o arată și viețuitoarele necuvântătoare față de puii lor, după cum ai spus-o tu însuși și după cum știm din experiență, ci ești dator să le arăți o dragoste și mai fierbinte, printr-o efortare de voință liberă, cu atât mai mult cu cât îți vezi dotați copiii cu niște calități care-i fac vrednici de rugăciunile părinților [...]”²³.

Deznodământul acestor exemple de mai sus reprezintă cheia înțelegerii suferinței acestor personaje. Și *Iosif* a ajuns ca frații lui să-și ceară iertare. Și *leftae* a ajuns căpetenie și judecător, care a fost recunoscut de cei care l-au alungat. Și *David*, prin bunătatea sa, a ajuns rege și a silit pe cei care l-au urât să recunoască înțelepciunea și lipsa lui de vicleșug.

Sfântul Vasile cel Mare intervine și încearcă să consolideze legăturile dintre membrii familiei și mai ales ca aceste legături să fie caracterizate de bunătate și dragoste.

Violența din spațiul restrâns al familiei se răsfrânge, de cele mai multe ori, și în societate, iar atunci când societatea nu are pârgurile filtrării acestor tendințe de violență, se ajunge la fenomene radicale și imposibil de controlat. Se poate ajunge la dictatură, la genocid, la conflagrații, la subminarea ordinii statale, naționale și mondiale. Profilul psihologic al marilor personalități, reținute în istorie pentru violența lor feroce, a fost ajutat de un grad impardonabil de ignoranță și indiferență, neimplicare și detașare din partea societății care a lăsat (uneori democra-

23. SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Epistole, 24, Către Atanasie*, traducere și introducere de pr. Teodor Bodogae, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010, p. 72.

tic, alteori prin utilizarea forței) posibilitatea ca astfel de personaje să ajungă șefi ai unor organizații criminale și chiar șefi de state.

Într-o analiză a sa, Constantin Rădulescu-Motru intuiește rădăcinile subtile ale violenței și condamnă societatea că nu dezvoltă mecanisme eficiente pentru a evita accesul unor astfel de tipologii violente în zona de vârf a organizării comunităților. În *Psihologia poporului român*, vorbind despre agresivitatea și dorința de a imprima frica, spaima și teama în societate, pentru a o domina mai eficient, el observă următoarele:

„Timpul de grandoare al *ciocoilor* fu timpul domniilor fanariote. În acest timp se pulverizară toate bunurile noastre culturale; se necinsti Biserica; se necinstiră limba și obiceiurile; se tăie dintr-o dată continuitatea cu tot trecutul nostru. Între cei de sus și cei de jos se rupseră toate legăturile, afară de una: cei de sus continuară a trăi din munca celor de jos, fără însă a mai da în schimb ceva pentru ridicarea culturii acestora. Autoritatea statului se reduse la o singură pârgie: *frica*”²⁴.

C. Categoriile de violență în familie

Conceptul de îmbătrânire rămâne ideologic încărcat de valoare negativă, de unde marginalizarea, excluderea socială (abandon, izolare în cămine)²⁵. *Ageismul*, de exemplu, se deosebește de celelalte discriminări pentru că este o formă de discriminare pe criteriul vârstei înaintate, care include ignorarea, deprivarea de putere și stereotipizarea.

Violența domestică se manifestă sub următoarele forme:

Violența verbală – aceasta se înțelege din adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare. Orice afirmație care aduce o atingere demnității altei persoane poate fi calificată drept o formă de violență verbală. A nu se confunda pierderea simțului realității de a recunoaște adevărul așa cum este el, și cu latura lui neplăcută și cu afirmații care nu sunt prilej de apreciere. Însă și situațiile dificile și delicate, de neconcordanță, de dispută și lipsa unor puncte de vedere comune pot fi soluționate cu un limbaj adecvat, non violent și temperat,

24. Constantin RĂDULESCU-MOTRU, *Psihologia poporului român*, vol. 1, Editura Paideia, București, 2020, p. 110.

25. Bogdan CONSTANTIN, *Abuzul și violența asupra persoanelor vârstnice*, p. 100.

în așa fel încât și cele mai neplăcute adevăruri și situații de conflict sau situații dureroase să fie comunicate sau transmise printr-un limbaj lipsit de tensiune, agresivitate, ton ridicat, iritare, nervozitate, agitație și intenția de a jigni sau a umili orice persoană aflată în orice situație. Majoritatea faptelor de violență în familie au ca rădăcină violența verbală, tonul de agresivitate și tensiunea vocală pronunțată cu intenția de a transmite putere, teamă, frică, ascultare, constrângere, intimidare și modificarea atitudinii celor din jur prin astfel de metode.

Violența fizică (Legea 217/2003, Art. 4) este manifestată prin vătămarea prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar, supunerea la eforturi fizice epuizante sau la activități cu grad mare de risc pentru viață sau sănătate și integritate corporal.

Fenomenul violenței este generalizat în ce privește violența fizică și sexuală. În cazul violenței fizice, se estimează că 13 milioane de femei din UE au fost supuse agresiunii în decursul celor 12 luni premergătoare interviurilor din cadrul anchetei care s-a desfășurat în anul 2013. Acest număr corespunde unui procent de 7 % dintre femeile cu vârsta între 18 și 74 de ani din UE²⁶.

Violența sexuală este un alt tip foarte răspândit de violență chiar și în cadrul familiei. Se estimează că 3,7 milioane de femei din UE au fost supuse violenței sexuale în decursul celor 12 luni premergătoare interviurilor din cadrul anchetei, ceea ce corespunde unui procent de 2 % dintre femeile cu vârsta între 18 și 74 de ani din UE.

Dintre toate femeile care au un partener de viață (actual sau anterior), 22 % au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale de către un partener, începând cu vârsta de 15 ani²⁷.

26. Conform bazei de date online a Eurostat, la 1 ianuarie 2012, în U.E., trăiau 186.590.848 de femei cu vârsta cuprinsă între 18 și 74 de ani, a se vedea: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (cod de date demo_pjan, extrase la 16 august 2013).

27. *** *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE – Rezultatele pe scurt*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2014, p. 17.

Prin articolul 35, Convenția de la Istanbul recomandă tuturor părților semnatare luarea de măsuri împotriva violenței fizice: „Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a asigura faptul că este incriminat comportamentul de comitere de acte de violență fizică împotriva unei alte persoane”²⁸.

Violența psihologică, explicată în Legea 217/2003, republicată, este definită drept impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, prin amenințare verbală sau în orice altă modalitate, șantaj, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângeri de orice fel, urmărirea fără drept, supravegherea locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de victimă, efectuarea de apeluri telefonice sau alte tipuri de comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care prin frecvență, conținut sau momentul în care sunt emise creează temere, precum și alte acțiuni cu efect similar. Violența psihologică exercitată de parteneri este larg răspândită și trebuie recunoscută, având în vedere impactul pe care îl are.

*„Două din cinci femei (între 40 și 43 %) au suferit o formă de violență psihologică exercitată fie de partenerul din prezent, fie de un partener anterior. Ca să dăm doar câteva exemple, sunt cuprinse aici 25 % dintre femeile care au fost desconsiderate sau umilite într-un cadru privat de către partener, 14 % al căror partener le-a amenințat că le va leza fizic și 5 % al căror partener le-a interzis să părăsească locuința, le-a luat cheile de la mașină sau le-a încuiat în casă. Dintre femeile aflate în prezent într-o relație, 7 % au suferit patru sau mai multe forme de violență psihologică. Trebuie recunoscut ca atare faptul că formele multiple și repetitive de violență psihologică exercitată de partenerii de viață **subminează autonomia femeii**, ceea ce echivalează cu pierderea autonomiei în viața privată și de familie.*

• *Angajatorii și sindicatele ar trebui să aibă în vedere desfășurarea unor activități de **sensibilizare** și de instruire conexă pentru personalul*

28. *** LEGEA Nr. 30/2016 din 17 martie 2016 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011, Monitorul Oficial, nr. 224 / 25 martie 2016.

cu atribuții în domeniu, cu scopul de a ajuta aceste persoane să identifice și să reacționeze pentru a îndeplini nevoile angajatelor care suferă de pe urma unui comportament de dominare psihologică al unui partener.

- *Poliția și alte servicii relevante ale statului ar trebui instruite să recunoască și să înțeleagă **impactul abuzului psihologic** asupra victimelor.*

- *Comportamentul dominator și abuziv al agresorului poate impune ca poliția să intervină direct pentru a proteja victimele și pentru a le îndruma către servicii de sprijinire a victimelor, mai degrabă decât să aștepte ca victima însăși să solicite ajutor. În paralel, este necesar ca **serviciile să intervină în caz de comportament abuziv** din punct de vedere psihologic al făptuitorilor, la fel ca în cazul oricărui comportament violent.*

- *La nivelul statelor membre ale UE, legislația ar trebui revizuită pentru a verifica dacă aceasta se referă la diversele forme de abuz psihologic repetat și impactul acestuia asupra victimelor; după cum arată rezultatele anchetei, acest tip de abuz mergând adesea **mână în mână cu abuzul fizic și/sau sexual** în cadrul relațiilor de cuplu²⁹.*

Convenția de la Istanbul, prin art. 33, recomandă: „Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a asigura faptul că este incriminat comportamentul intenționat de prejudiciere a *integrității psihologice* a unei persoane prin constrângere sau amenințări“³⁰.

Violența sexuală (Legea 217/2003) este reprezentată de agresiunea sexuală, impunerea de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal. Abordând această problemă, Convenția la Istanbul, în art. 25, recomandă ca statele semnatare sau cele care aderă la această convenție să gândească măsuri și strategii de diminuare și eradicare a tendințelor de extindere a fenomenului violenței sexuale și a numărului violurilor.

„Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a prevedea înființarea de centre de sesizare a cazurilor de criză în urma violului sau a violenței sexuale corespunzătoare, ușor accesibile, în număr suficient pentru a furniza examinarea medicală și medico-legală, asistență post-traumatică și consiliere pentru victime“³¹.

29. *** *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE – Rezultatele pe scurt*, p. 12.

30. *** *LEGEA Nr. 30/2016* din 17 martie 2016.

31. *** *LEGEA Nr. 30/2016* din 17 martie 2016.